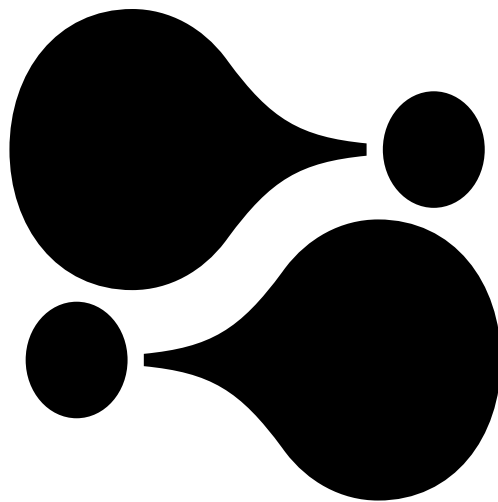

Un matí amb Marina Garcés: “El temps de les promeses”

Propostes per treballar a l'aula

Proposta elaborada per les professores de filosofia
Glòria Mèlich Bolet i Núria Conejero Montal,
en col·laboració amb la filòsofa Marina Garcés.

Índex

Presentació	3
Proposta d'activitats didàctiques	4
Estructura de les activitats	5
Abans de la sessió	7
Imatges de futur	7
Presentació de l'exercici: marc i objectius	7
Dinàmica i descripció de l'exercici	8
Introspecció generacional	9
Presentació de l'exercici: marc i objectius	9
Dinàmica i descripció de l'exercici	10
Cercle de diàleg: constructores de futur	11
Presentació de l'exercici: marc i objectius	11
Dinàmica i descripció de l'exercici	11
Durant la sessió	15
Biografia: Marina Garcés	15
Lectura: «El temps de les promeses», de Marina Garcés	16
Després de la sessió	17
La promesa	17
Presentació de l'exercici: marc i objectius	17
Dinàmica i descripció de l'exercici	18
Material complementari i referències interessants	23

Presentació

«El temps de les promeses» és una reflexió de la filòsofa **Marina Garcés** sobre el futur. S'adreça a tothom, però està especialment destinada als joves, per això va acompanyada d'aquesta proposta didàctica que han preparat les professores de filosofia **Glòria Mèlich Bolet** i **Núria Conejero Montal** i que pot ser utilitzada lliurement per estimular el debat a l'aula. Els alumnes de filosofia a 4rt d'ESO dels Instituts Maragall i Milà i Fontanals també hi participen, amb les seves veus i les seves promeses.

“El temps de les promeses” inaugura la tercera edició de la **Biennal de Pensament de Barcelona**, l'11 d'octubre de 2022. La Biennal és un programa cultural que durant una setmana transforma les places de Barcelona en espais per a la conversa i la reflexió col·lectiva. La proposta inclou conferències i debats, en els quals participen pensadors i creadors locals i d'arreu del món, però també intervencions artístiques, poesia, teatre i música. És un projecte impulsat per l'Ajuntament de Barcelona i que implica múltiples agents i entitats de la ciutat.

Proposta d'activitats didàctiques

Aquest dossier va dirigit al professorat que acompanyarà els grups d'alumnes que assistiran a l'activitat **Un matí amb Marina Garcés. El temps de les promeses**, en el marc de la **Biennial de Pensament**. Les activitats i materials que presentem tot seguit constitueixen propostes obertes que es poden adaptar i fer servir lliurement. Entenem també que la proposta és extensa i que és probable que no es puguin dur a terme totes les activitats. Tot i això hem preferit optar per una proposta àmplia i variada que permeti, donat el cas, tenir diversos materials per escollir que s'adaptin al caràcter i el nivell de cada grup. **Les activitats estan pensades de manera específica per a l'alumnat de l'Optativa de Filosofia de 4t de l'ESO i de 1r de Batxillerat, però també poden fer-se servir en altres nivells i matèries.**

L'enfocament didàctic de les propostes d'aula es basa en **tres idees fonamentals a l'hora de treballar la filosofia a l'aula:**

1. En primer lloc, el treball del cercle de diàleg o cercle socràtic en el qual **el docent s'encarrega bàsicament d'acompanyar el procés de diàleg i construcció de coneixement dels i les estudiants**. Es tracta de posar en el centre les habilitats de pensament i afavorir la creació d'una comunitat de recerca amb l'alumnat. Aquesta proposta beu de les fonts de la **Filosofia 3/18 (Philosophy for Children)** promoguda a Catalunya pel Grup IREF.¹
2. En segon lloc, **el treball des del cos i el moviment en l'espai, així com des de l'experiència pròpia de l'alumnat**. La proposta pretén anar més enllà dels llocs comuns als quals s'arriba quan

1

<https://www.grupiref.org>

es parteix de preguntes teòriques i escindides de la realitat quotidiana, singular i situada de l'alumnat. No es tracta que l'alumnat arribi allà on nosaltres volem que arribi, ni que s'apregui i repeteixi quatre consignes sobre els valors ètics i el futur, sinó que incorpori i extregui d'un camí de diàleg, introspecció i reflexió, la seva pròpia mirada i compromís amb el futur.

3. En tercer lloc, les activitats intenten **afavorir l'exploració i l'ampliació de la mirada de l'alumnat per no quedar-se tampoc en la comoditat de la primera resposta i en actituds nihilistes o oportunistes**. Es tracta d'ampliar el camp de joc dels valors i provar de convertir-los en valors compartits. Per altra banda, es tracta també d'aportar una caixa d'eines conceptuals que ajudin els i les persones joves a pensar millor: de manera més rica, matisada, concreta i profunda.

Estructura de les activitats

El material que presentem tot seguit s'estructura en tres parts o tres temps.

—

Abans de la sessió.

Una proposta seqüenciada de tres activitats per dur a terme a l'aula abans d'escoltar la xerrada de la Marina Garcés. L'objectiu és, per una banda, presentar i emmarcar el tema del qual es parlarà i, per l'altra, extreure idees (què sabem d'aquest tema, quines concepcions prèvies en tenim) i compartir-les en el grup amb el diàleg, el joc i la lectura. Aquesta activitat prèvia, si es fes de manera exhaustiva, tindria una temporització de **tres sessions lectives d'una hora de durada cadascuna**. En una primera activitat s'exploren els escenaris de futur que ja té l'alumnat sense condicionar-los prèviament. En una segona activitat

es recorre a un exercici d'introspecció i autoconeixement col·lectiu de les persones joves i de la seva agència sobre el futur, per tal de situar el futur dins del temps. Finalment, es proposa una tercera activitat anomenada **«Constructores de futur»**, que consisteix en un cercle de diàleg per parlar de com veiem el futur i com hi podem incidir com a persones joves. Aquest últim apartat inclou un seguit de preguntes que serviran al professorat per anar acompanyant el diàleg espontani i reflexiu de l'alumnat.

—

Durant la sessió.

Es presenta el contingut de la xerrada i la figura de la filòsofa Marina Garcés.

—

Després de la sessió.

Suggerim una activitat de producció de llenguatge, coneixement i compromís. Es tracta també d'una proposta que apel·la a la creativitat. L'activitat, anomenada **«La promesa»**, proposa als joves i les joves que facin una promesa de futur i que l'enregistrin. Aquests enregistraments es poden difondre a través de les webs de cada centre o per altres vies.

Abans de la sessió

Imatges de futur

Presentació de l'exercici: marc i objectius

Com veiem la joventut el futur? Quines imatges omplen de sentit el nostre imaginari sobre el futur? Tenim reservada alguna funció en aquest futur? El futur arribarà o el farem?

Per poder imaginar i construir futurs diversos, primer ens cal fer conscients els imaginaris sobre el futur que s'han «colat» dins nostre. Per tal d'aconseguir-ho, aquest primer exercici ens planteja l'oportunitat de buscar dins de cadascú i compartir, amb els companys i companyes, la imatge i la narració que tenim del futur. Per fer-ho treballarem l'analogia amb imatges obertes i suggeridores. Aquest exercici té un objectiu doble:

1. En primer lloc, **indagar i observar la imatge o la narració que cadascú té sobre el futur i aprendre a associar-la, per la via de l'analogia i la imaginació lliure, amb una imatge.**

Aquesta indagació és prèvia a qualsevol idea de col·lapse o d'esperança que pugui transmetre la persona adulta i serveix també per recollir imaginaris sense aportar-hi la càrrega de les adultes i adults.

2. En segon lloc, **veure i analitzar si hi ha característiques similars en els imaginaris sobre el futur que hem descrit entre totes.**

Es tracta de comprovar si podem establir ponts entre les visions que hem descrit, si hi ha similituds entre els paisatges compartits o en el paper que juguem nosaltres en aquest temps que ha de venir.

Dinàmica i descripció de l'exercici

L'exercici es pot fer a l'aula. S'apartaran les taules i les cadires es disposaran en forma de cercle. Distribuirem **les cartes del Dixit** pel terra², dins del cercle, cap per amunt. Després d'explicar l'objectiu de l'activitat, es convida l'alumnat a donar-se un parell de minuts per caminar lliurement al voltant de les cartes, **observar-les pensant en la idea que té del futur i escollir aquella que li vagi millor** per explicar com l'imagina. Es pot indicar que no es tracta de fer una associació perfecta a partir d'una idea prèvia, sinó de deixar-se «cridar» per alguna carta que evoqui quelcom sobre el futur que els agradi o que els sembli que es correspon amb una imatge mental. A mesura que l'alumnat hagi escollit la seva carta podrà seure. Quan tothom tingui la seva carta, començaran a explicar quin és el motiu que els ha portat a escollir-la.

Un cop tothom hagi compartit la seva imatge del futur, la professora o professor convidarà l'alumnat a pensar si hi ha trets o elements similars en les seves descripcions, si veuen el futur de la mateixa manera o no, els motius pels quals poden imaginar-lo igual o no, o si es reserven el mateix lloc en aquest temps que estem pensant.

2

La proposta que us fem utilitza les cartes d'aquest joc de taula pel seu caràcter evocador i la potència suggeridora:

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Dixit>

Tanmateix, es pot fer servir qualsevol material de caràcter visual que considereu interessant. Es tracta d'oferir imatges riques i variades que l'alumnat pugui associar amb el futur a partir del treball de l'analogia i la lliure associació.

Introspecció generacional

Presentació de l'exercici: marc i objectius

Com ens veiem les persones joves a nosaltres mateixes? Per atrevir-nos a imaginar futurs possibles, per atrevir-nos a construir-los, cal primer pensar el futur com quelcom que no es troba fora del nostre abast, sinó com el resultat de la imaginació i l'acció col·lectiva, de l'agència de totes les persones que ara habitem el present d'aquest futur.

Però abans de fer-ho hem de considerar quina imatge tenim de nosaltres mateixes, quin relat fem del col·lectiu de persones joves, de la nostra generació. És per això que aquest exercici planteja una introspecció generacional per tal de construir un diagnòstic de les potencialitats individuals i col·lectives de les persones joves envers el futur. Aquest exercici té una doble intenció:

1. Per una banda, **explorar la imatge que té d'ella mateixa una generació en la qual hem detectat una baixa autoestima com a col·lectiu**. Volem precisar, aprofundir, enriquir i acompanyar l'alumnat en el qüestionament d'algunes inèrcies de les persones joves a l'hora d' descriure's («els joves som molt individualistes», «cadascú va a la seva», «som superficials, el que compta és el *postureo*»...; o bé, «els joves som uns inútils», «no sabem fer res», «ens han protegit tant que no sabem buscar-nos la vida»...).
2. Per altra banda, l'objectiu és, a partir d'aquesta mirada cap endins, **establir un vincle, un pont, entre el present i el futur**, entre l'**agència de les persones joves i el futur del món**, entre les subjectivitats i el temps, per tal que el temps futur deixi de situar-se en un marc extern i autònom a la nostra experiència i a les nostres accions.

Dinàmica i descripció de l'exercici

Es tracta d'un exercici basat en el moviment en l'espai i en la situació del cos. L'alumnat farà una **descripció de la seva generació a partir de dos eixos**, un eix vertical que situa les persones joves en la **capacitat/incapacitat** (de fer, d'actuar, de promoure canvis, d'incidir) i un eix horitzontal que situa les persones joves entre l'**individualisme i la cooperació** (les persones joves actuem soles o en cooperació amb els altres?, quan actuo/em, ho faig/fem pensant només en mi/nosaltres o també en les altres persones?).

L'exercici es durà a terme en una **aula si pot ser una mica àmplia i que disposi de pissarra**. S'apartaran les taules i les cadires per tal que l'espai quedi tan buit com sigui possible. Es penjaran unes cartolines en les quatre parets (capaços/incapaços en les parets oposades i individualistes/cooperatius en les altres dues parets oposades). Després d'explicar què significa el mot "introspecció", i l'objectiu de l'exercici, es convidarà l'alumnat a definir amb les seves paraules els quatre eixos de l'aula. Entre tots aniran enriquint la definició. Un cop tothom ho tingui clar, la professora o professor demanarà els joves que **se situïn «geogràficament» en el lloc de l'aula que considerin que representa millor representi la seva generació** intentant combinar els dos criteris a l'hora de triar la ubicació i l'espectre +/- que representa la distància respecte dels extrems.

Un cop tothom estigui situat, la professora o professor podrà fer un **primer comentari sobre les tendències i el dibuix físic** que queda en l'espai de l'aula. A partir d'aquí, convidarà dos alumnes a prendre notes a la pissarra de les intervencions dels companys o companyes que entre totes considerem rellevants. Aquestes dues persones deixaran la seva posició. Tot seguit **es demanarà aleatòriament a alumnes que defensen la seva posició i l'argumentin**. «Jo m'he situat aquí perquè...». Es convida els companys i companyes a demanar la paraula si el que diu la persona que intervé els inspira, o volen debatre-hi alguna idea, o expressar una posició contrària o complementària... Es genera un ritme fluid d'intervencions. I quan sorgeixen arguments o intervencions que el grup considera remarcables s'apunten a la pissarra. La professora també convida l'alumnat a modificar la seva posició si amb l'evolució del diàleg canvia el seu punt de vista.

Un cop es dona per tancat el diàleg (perquè ja ha intervingut tothom o ja s'han dit prou coses) es convida l'alumnat a seure en cercle i entre tots es llegeixen les anotacions a la pissarra i comenten si creuen que hi falta o hi sobra alguna cosa, o si hi ha necessitat de debatre o matisar alguna idea. També es pot preguntar l'alumnat si creu que aquest exercici donaria el mateix resultat amb un altre grup d'alumnes (d'un altre curs, d'una altra classe, d'una altra escola, d'un altre país).

Cercle de diàleg: constructores de futur

Presentació de l'exercici: marc i objectius

En aquesta tercera activitat es pretén dur a terme un cercle de diàleg o diàleg socràtic al voltant del futur. L'objectiu del diàleg és que l'alumnat faci un recorregut d'apropiació de la idea del futur, vegi quines visions del futur hi ha, valori si ens movem en el terreny dels discursos distòpics o del col·lapse, o en el terreny de les alternatives. Així mateix, el cercle pretén explorar l'agència de les persones joves en la construcció del futur, així com la responsabilitat, l'autocura i el compromís que això implica.³

Dinàmica i descripció de l'exercici

En primer lloc, l'alumnat seurà en un **cercle de cadires**. Per dur a terme el diàleg, el/la professor/a seurà també dins del cercle, adoptarà el paper de facilitador o acompanyant del diàleg i anirà fent propostes a partir de les preguntes plantejades i dels diferents itineraris temàtics que proposen.

3

Aquest cercle de diàleg serà molt semblant a la proposta que es durà a terme **presencialment al CCCB** una hora abans de la xerrada de l'11 d'octubre. Es tracta d'una activitat prèvia, a la qual us podeu inscriure a part i que té capacitat per a 100 persones. Si heu d'assistir a aquesta activitat presencial, podeu igualment fer el diàleg a l'aula perquè la proposta al CCCB barrejarà alumnat de diferents centres i serà interessant compartir idees. D'altra banda, també es pot optar per no fer aquesta activitat a l'aula i dur-la directament a terme el dia de la sortida.

Abans de començar, i si el grup encara no té gaire experiència en els cercles de diàleg, es pot mirar de **consensuar entre tots i totes unes normes que contribueixin al bon funcionament del cercle**. S'insistirà també en la idea que no es tracta d'un debat entre posicions enfrontades en el qual una de les idees ha de vèncer, sinó de l'exploració conjunta a partir del diàleg, la cura i l'escolta per tal de **construir coneixement col·lectivament**.

Tot seguit deixem les **preguntes** que poden **orientar el diàleg**. Cal dir que l'important no és respondre totes les preguntes. Aquestes preguntes només pretenen ser una guia del diàleg i ens poden ajudar quan es desvia massa del tema, però hi pot haver moments en què sorgeixin camins interessants que la professora o professor pot considerar interessant explorar. No hi haurà cap diàleg igual i això és el que els fa enriquidors. Un cop quedin pocs minuts per acabar la sessió la persona facilitadora pot convidar l'alumnat a fer una síntesi sobre el que s'ha parlat, extreure'n algunes conclusions o fins i tot escriure un text a casa inspirat en el que s'ha parlat.

Pla de diàleg

Presentem primer unes preguntes més genèriques i, tot seguit, uns itineraris temàtics que es poden anar recorrent en l'ordre que es consideri (tot i que el recorregut proposat tendeix a anar de la imatge del futur cap al compromís i la promesa respecte d'aquest futur)

Preguntes genèriques

- Has sentit a parlar del futur?
- Creus què existeix el futur?
- Com t'imagines el futur?
- Comparteixes amb les altres persones del teu entorn la imatge que tenen del futur?
- Podem escollir el futur?
- Tenim alguna responsabilitat amb el futur?
- En cas que no ens agradi el futur, podem fer alguna cosa per canviar-lo?

Acció i inacció

- Si actuem, podem construir el futur?
- Què creieu que és millor, actuar o no actuar?
- Hi ha res a fer? El futur té solució? Si no hi ha res a fer, què fem?
- Els joves som passius?

La distopia, la utopia, les alternatives

- Tenim alternatives o ja està tot decidit?
- Quin és el millor futur que us imagineu?
- Quin és el pitjor futur que us imagineu?
- Com us agradaria que fos el futur?

La incertesa

- Com us sentiu respecte del futur?
- Sentiu por i incertesa?
- Tenim, malgrat tot, algunes certeses? Hi ha coses que sabem segur que passaran, que hi haurà?
- La incertesa és estimulante? Us agrada que el futur tingui elements incerts?
- Té quelcom de positiu?

Per què hem arribat fins aquí?

- Per què creieu que els escenaris de futur ara mateix són els que són?
- Què han fet les generacions humanes presents i passades per arribar on ens trobem?
- Esteu enfadades/agrades amb les generacions precedents pel que han fet amb el futur?
- Què podríem fer a partir d'ara?

La desigualtat

- El futur afecta tothom de la mateixa manera?
- Tothom rebrà les conseqüències positives/negatives del futur amb la mateixa força?
- És just que cadascú procuri per la seva salvació?
- És pràctic cercar solucions col·lectives? Quins problemes hi veieu?

El canvi

- Les coses poden canviar?
- Podem canviar el futur? Ho podem fer soles?
- Ho podem fer des de baix? O només ho poden fer els polítics i poderosos?
- Podem destituir els poderosos si ens roben el futur?
- Què estem disposades a perdre en aquest canvi?

La fugida

- Si no hi ha alternatives, podem fugir?
- On podríem fugir? Amb qui fugiríeu?
- Podem crear petites comunitats al marge on sigui possible un futur?
- Això seria just?

Les persones joves

- Què podem fer les persones joves?
- Tenim poder sobre el futur?
- Tenim dret a parlar-ne? Se'ns escolta?
- Tenim capacitat d'incidència?
- Caldria que en tinguéssim més?

La promesa, el compromís

- En alguna ocasió, t'has compromès a alguna cosa?
- Davant de qui t'has compromès?
- Què ens obliga a complir una promesa?
- Creus que és molt greu incomplir una promesa?

Durant la sessió

Biografia: Marina Garcés

Filòsofa, activista i docent. El seu treball se centra en l'àmbit de la política i el pensament crític, i en la necessitat d'articular una veu filosòfica que busca el compromís, l'acció i l'emancipació a partir de la consciència de la nostra interdependència en un món compartit. És autora de diversos llibres d'assaig, entre els quals destaquen *Filosofia inacabada* (Galaxia Gutenberg, 2015), *Nova il·lustració radical* (Anagrama, 2017) o *Ciutat Princesa* (Galàxia Gutenberg, 2018). Fruit del projecte Aula Oberta, que va dirigir a l'Institut d'Humanitats de Barcelona, va sorgir el volum *Humanitats en acció* (Raig Verd, 2019). Recentment ha orientat la seva reflexió a l'àmbit de l'educació i les pedagogies, i en aquest sentit ha publicat *Escola d'aprenents* (Galàxia Gutenberg, 2020) i *Pedagogies i emancipació* (Arcàdia, 2020).

© CCCB,
Miquel Taverna

Actualment dirigeix i imparteix docència al màster de Filosofia per als reptes contemporanis de la Universitat Oberta de Catalunya i dinamitza l'Escola de Pensament del Teatre Lliure juntament amb Albert Lladó. També coordina la secció «L'angle cec» al programa televisiu Planta baixa de TV3. Ha estat membre de la direcció acadèmica del Programa d'Estudis Independents (PEI) del MACBA i va ser impulsora del projecte «Espai en blanc», una aposta col·lectiva per una relació compromesa, pràctica i experimental amb el pensament filosòfic.

Lectura: «El temps de les promeses», de Marina Garcés

Hi ha moltes coses del futur que no sabem, però tots sabem fer promeses. I si no en sabem, en podem aprendre. La promesa és l'expressió d'un desig que implica un compromís amb alguna cosa i un vincle amb alguna persona. Fer promeses ens demana descobrir què valorem en el present, qui ens importa i amb quines accions en sentim amb capacitat de comprometre'ns.

Imaginem una situació difícil: una mare ha de migrar per buscar recursos per als seus fills i quan marxa, el fill gran li diu: «et prometo que cuidaré dels meus germans». O una altra: dues amigues que pateixen *bullying* es prometen defensar-se sempre l'una a l'altra. O un net promet a la seva àvia recordar-la sempre quan ella ja no hi sigui. Podríem imaginar tantes promeses com relacions podem establir entre nosaltres. Totes elles apunten a un futur que, així, fem nostre. Per molt que desconeguem què passarà en el futur, les nostres promeses li donen una direcció i una orientació que ningú no ens pot prendre. Potser no aconseguirem complir totes les nostres promeses, però sabrem cap on anem, per què i per a qui. Gràcies a les promeses, el futur no és més segur, però sí que és menys incert i menys arbitrari.

El futur és, també, el temps de les promeses trencades. Les promeses del progrés, d'una millor educació, de més llibertats i de més justícia per a tothom semblen estar-se trencant a una velocitat que no havíem imaginat mai. Qui les va fer i qui les trenca? Qui va fer possible que les poguéssim imaginar i qui les està convertint en utopies d'un passat que se'ns escapa? Prometre alguna cosa a algú (o a un mateix) és comprometre's amb un futur que haurà de ser viscut cada dia, en present, i ens anirà transformant i confrontant. Per això convidem els i les joves de la nostra ciutat a esborrar les preguntes de la por i a fer del futur un temps per les promeses.

Després la sessió

La promesa

Presentació de l'exercici: marc i objectius

Cada alumne enregistrarà un àudio d'un minut de durada, en el qual haurà de prometre alguna cosa a algú. L'estructura de la promesa ens permet cloure aquest vincle entre el present i el futur des de l'agència individual i col·lectiva, i ens obliga al compromís, a l'aposta en el futur. També opera com un acte quotidià i amb caràcter de joc, fet que ajuda a fugir de discursos prefabricats i estereotipats. Entendrem la promesa com un artefacte que s'estructura en tres parts:

1. **A qui faig la promesa?** En aquest apartat parlarem dels referents. Quina persona és prou important per a nosaltres perquè ens obliguem davant d'ella a fer una cosa en un temps futur. El referent pot ser una sola persona o un ens col·lectiu.
2. **Què prometo?** El contingut de la promesa estarà vinculat amb la meua vida i implicarà un element de dignitat. Jo vull presentar-me davant de l'altre amb una acció, un objecte, un resultat que és valuós, per a mi i per a l'altre. I potser també per a la comunitat on vivim. Aquest contingut es relaciona, per tant, amb els valors, amb allò que per a mi és valuós. Aquest contingut és un enunciat en el present que es converteix a futur.
3. **Quan prometo complir la promesa?** Llançar una promesa implica treure el futur del no temps, implica pensar en una data i en un arc que vincula el present i el futur. Es pot tractar d'una data única o d'una data periòdica i recurrent en el temps futur.

Dinàmica i descripció de l'exercici

Per dur a terme l'exercici treballarem amb **la fitxa «Promesa»** que trobareu en el material annex. Cada alumne haurà de construir l'esborrany de la seva promesa en aquesta fitxa decidint el referent, el contingut i la temporalitat de la seva promesa.

Un cop l'alumne/a tingui l'esborrany enllestit i l'hagi contrastat amb el/la professor/a i l'hagi posat en comú amb el grup, cada alumne/e enregistrarà el seu àudio, que es podrà fer públic en alguna plataforma de difusió del centre educatiu.

Per treballar cada apartat de la fitxa, acompanyarem l'alumnat amb una activitat. Aquest conjunt d'activitats està pensat per a una temporització de tres sessions de classe d'**una hora de durada**, tot i que es pot adaptar o escurçar.

Activitat 1

Referents

L'alumnat seu en forma d'U mirant cap a la pissarra o la pantalla digital i el/la professor/a li demana que enumeri **persones que són «referents»** per a ell/ella. S'indica a l'alumnat que els referents poden ser una persona, un grup de persones, una institució. Algú pren nota de tots els noms a la pissarra. Tot seguit, la professora fa un seguit de preguntes al grup per escatir què entenem per «referent».

1. Què tenen en comú totes aquestes persones que les converteix en referents?
2. Què les distingeix com a referents?
3. Els referents sempre han de ser persones famoses?
4. Els referents sempre han de ser persones riques?
5. Els referents sempre han de ser persones vives?
6. Solem tenir més referents masculins que no pas femenins?
7. Podríem afirmar que hi ha diferents tipus de referents? Quins tipus podríeu anomenar?
8. Creieu que hi ha referents invisibles, és a dir, persones que mereixerien ser referents i, en canvi, no són valorades socialment?
9. Creieu que hi ha referents que no es mereixen ser-ho (per exemple, persones que abusen del poder o que no tenen valors ètics)?

Tot seguit s'intentarà establir una definició de referent o uns criteris per definir una persona referent que siguin vàlids per al grup.

A continuació es convidarà l'alumnat a pensar **qui** escull com a **referent per fer la seva promesa**.

Activitat 2

El contingut de les promeses. Els valors

Un dels significats de la paraula «**valors**» mostra que els valors de les persones són **les seves creences sobre el que és important**, les seves preferències. Amb la següent activitat volem que cadascú identifiqi els seus propis valors, aquelles coses que són rellevants per ells i elles. Aquesta consciència sobre els valors enriqueix el treball sobre el contingut de la promesa.

Aquesta activitat la podem fer a l'aula amb l'alumnat distribuït com habitualment es disposi. Es repartirà un full a cada alumne amb una llista de valors i hauran de construir una oració que digui quin dels dos elements proposats prefereix, si és que en prefereix algun. Davant de cada binomi haurà de dir «prefereixo a» o bé «no tinc preferències entre ells». A l'hora de triar, l'alumnat ha de dir què ha tingut en compte o quines raons té per preferir un valor a l'altre.

1. Poder / plaer
2. Riquesa / amicitat
3. Independència / salut
4. Intel·ligència / coratge
5. Llibertat / justícia
6. Seguretat / fama
7. Veritat / felicitat
8. Lleure / religió
9. Amor / virtut
10. Treball / comprensió
11. Coneixement / bellesa

Tot seguit es convidarà l'alumnat a pensar quins valors vol tenir en compte a l'hora de decidir què vol prometre.

Activitat 3

La temporalitat de les promeses

Es convidarà l'alumnat a pensar en **la data de futur** de la seva promesa. S'obrirà la possibilitat que sigui una data puntual o recurrent. Es demanarà a l'alumnat que indiqui **dues bones raons per escollir aquesta data** (per fer-ho pot pensar en l'edat que tindrà, el moment i la situació al planeta en aquell moment, la situació vital que estima que tindrà l'alumne/a en aquell moment, el fet que la data sigui significativa emocionalment, històricament o en la simbologia familiar de l'alumne/a).

Un cop tothom hagi explicat les seves raons, convidarem l'alumnat a **anotar en la fitxa individual** (vegeu material annex) la data de la seva promesa.

Activitat 4

Compleció de la fitxa i enregistrament de la promesa

Un cop l'alumne/a hagi completat la fitxa i tingui clar el text que voldrà dir en la promesa, podrà enregistrar el seu àudio i després fer-lo arribar a la professora o professor. La forma final del text oral podrà ser llegida de la fitxa, o es podrà convidar l'alumnat a «improvisar» a partir de la idea que hagi desenvolupat. Un cop s'hagin recollit tots els àudios, es podran escoltar a l'aula i es podran comentar, i també pensar en alguna forma de difusió.

Fitxa

La promesa

A qui li prometo?

Quan ho faré?

Què prometo?

Material complementari

Tot seguit us presentem alguns enllaços per aprofundir en el tema.

Borradores del futuro

Projecte col·laboratiu del País Basc que aposta per **la creació d'històries i fabulacions literàries sobre mons possibles**. Col·lecció de relats curts que imaginin futurs sobre mons possibles, alternatives o utopies que parteixen d'experiències concretes que existeixen en l'actualitat.

Conversa al CCCB amb Julia Ramírez-Blanco i el col·lectiu Cuchara

És possible imaginar un futur no apocalíptic? En aquesta era pandèmica, el mite de l'Apocalipsi envaeix la nostra imaginació i ens manté en la immobilitat. Necessitem relats de continuïtat que nodreixin, inventin, improvisin i descobreixin maneres de viure i morir bé els uns amb els altres, narracions multiespècies «tan plenes de mort com de vida, tan plenes de finals, i fins i tot de genocidis, com de principis», ens diu Haraway.

Capítol del programa Amb filosofia de TV3 sobre el futur

Com podem pensar en una cosa que encara no existeix? Des de ben antic la preocupació pel futur és una constant del pensament filosòfic. Com hem de plantejar-nos el futur, inevitablement apocalíptic? O tot és esperança? Quin paper hi tenen la cultura i la tecnociència? Amb les intervencions dels filòsofs Marina Garcés, Jaume Casals i Oriol Ponsatí-Murlà i l'especialista en el món audiovisual Ingrid Guardiola.

